

Завада Ярина Ігорівна
Сіно І. А.

Спільна політика безпеки і оборони ЄС на сучасному етапі: основні перспективи і загрози

УДК 327.5/.7

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-3.11>

Завада Ярина Ігорівна
доктор філософії,
асистент кафедри політології
та міжнародних відносин
Національного університету
«Львівська політехніка»
вул. Степана Бандери, 12,
Львів, Україна

Сіно І. А.
студентка IV курсу
Національного університету
«Львівська політехніка»
вул. Степана Бандери, 12,
Львів, Україна

Враховуючи виклики, з якими ЄС зіткнулася у 2022 році, та перспективи подолання цих загроз, все важливішим стає вивчення діяльності ЄС щодо подолання таких викликів миру та безпеці як: пандемія COVID-19, гібридні загрози з боку Росії, війна в Україні та розмороження конфлікту у Придністров'ї. Незважаючи на те, що ЄС має потужні механізми боротьби з певними проблемами, слід розуміти, що деякі з них є досить складними і часто непередбачуваними. Тому ЄС, як і будь-який інший міжнародний актор, змушений шукати рішення та гідну відповідь для таких загроз уже по факту їх здійснення. Метою статті є аналіз основних перспектив та загроз діяльності Спільної політики безпеки та оборони ЄС у XXI столітті. Використано такі методи дослідження: історичний; порівняльний; системний; структурно-функціональний, аналіз та синтез.

Проаналізовано основні виклики та загрози СПБО, на основі чого можна сказати, що Covid-19 був абсолютною новим явищем для усього людства в цілому, та повністю змінив порядок життя як пересічних громадян, так і урядів держав. Пандемія зумовила величезні економічні кризи, нестабільність в регіонах, екологічну катастрофу внаслідок високої смертності та багато інших негативних явищ. Але вона вказала на усі недоліки в роботі структур СПБО та над чим потрібно більше попрацювати, щоб бути готовими до різного роду криз. Визначено, що війна в одній із країн Європи, зокрема в Україні, несе загрозу для миру та безпеки цілого регіону, та саме внаслідок такого негативного явища держави-члени ЄС стали одноставними та рішучими у своїх рішеннях та заявах.

Встановлено, що є два шляхи щодо перспектив та сценаріїв розвитку СПБО: перший, за яким політика еволюціонує, розробляються нові інструменти протидії гібридним викликам, збільшується фінансування та зростає кооперація зі сторони держав-членів; та другий, менш оптимістичний, згідно якого всі суперечності та непорозуміння між країнами-учасницями породять розкол всередині самого ЄС, та потягнуть за собою ряд негативних наслідків, продовженням яких стане те, що ідея СПБО буде непридатною для функціонування.

Ключові слова: міжнародна безпека, загрози, СПБО, Європейський Союз, Україна, пандемія.

Вступ. Питання діяльності ЄС у боротьбі проти загроз для миру та безпеки має вирішальне значення для підтримки стабільності на європейському континенті, та загалом і в усьому світі. Враховуючи пандемію Covid-19 та її тяжкі наслідки у всьому світі, особливо в країнах-членах ЄС, можна сказати, що ЄС залишається вразливим, незважаючи на великі зусилля щодо покращення власних інструментів безпеки. З початку тисячоліття було вжито багато заходів для покращення спроможності ЄС протистояти складним зовнішнім і внутрішнім викликам безпеки. Спільна політика безпеки та оборони ЄС (СПБО) виникла поступово між 1999 та 2003 роками та була значно розширена Лісабонським договором, який набув чинності у 2009 році. Це основний інструмент ЄС для боротьби з новими та нетрадиційними загрозами безпеці та служить основою для створення можливої спільної європейської оборони.

Мета та завдання. Метою статті є аналіз основних перспектив та загроз діяльності Спільної політики безпеки та оборони ЄС у XXI столітті. Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі завдання: окреслити основні виклики та загрози СПБО на сучасному етапі; на основі

отриманих даних описати перспективи СПБО в сучасних умовах; описати можливі сценарії розвитку СПБО відповідно до ситуації в регіоні.

Методи дослідження. В основному використано такі методи як історичний; порівняльний; системний; структурно-функціональний, аналіз та синтез. Історичний метод дав змогу прослідкувати зміни пріоритетів СПБО відповідно до зовнішніх обставин; системний дозволив дослідити особливості діяльності СПБО на тлі сучасної геополітичної ситуації; структурно-функціональний - виявлення особливостей та проблем для реалізації політики спільної оборони у безпековому вимірі; аналіз дав змогу виявити позитивні тенденції у діяльності СПБО та синтез допоміг у формуванні загальної ролі СПБО у забезпеченні миру та безпеки на основі окремих даних.

Результати. Коли в перші місяці 2020 року пандемія Covid-19 почала поширюватися у світі, жодна країна чи міжнародна організація не мали планів на випадок надзвичайних ситуацій, щоб подолати кризу, яка могла статися де завгодно й торкнутися всіх одразу. Для місій та операцій спільної політики безпеки та оборони (СПБО) Covid-19 спочатку мав серйозний вплив, зокрема на персонал і інституції,

що базуються в Брюсселі. Різкий спалах захворюваності та його вплив на СПБО виявили деякі ключові проблеми, з якими стикаються місії ЄС та їхні оперативні і планові структури. Кризові механізми у Брюсселі, а також нагляд і контроль над місією по боротьбі з пандемією перебували під сильним навантаженням після того, як деякі держави-члени вивели свій відряджений персонал з оперативних структур. Крім того, Комітет з питань політики та безпеки, Військово-політична група та Комітет з цивільних аспектів кризового управління тимчасово припинили засідання, таким чином призупинивши важливі обговорення та процедури щодо оперативних планів, стратегічних оглядів або продовження мандатів місії [5]. Загалом, Covid-19 чітко продемонстрував, що цивільним місіям не вистачає медичної інфраструктури та ресурсів, а також засобів медичної евакуації персоналу. Військові дії почали краще розгортатися. Але там, де вони були розпочаті разом із цивільними місіями (наприклад, у Малі), військові операції не поділяли їх можливості з евакуації персоналу. Можливо, настав час об'єднати структури, фінансування та процедури для цивільних і військових місій СПБО; це може сприяти підвищенню ефективності та результативності, а також заохочувати до більш комплексного підходу [11]. І, якщо раніше, на початку пандемії Covid-19 уряди деяких європейських країн розглядали боротьбу з вірусом як війну, то зараз вони зіткнулися з реальною війною в одній із країн-членів Східного партнерства.

Зважаючи на події, що відбулися у 2014 році на Сході України та анексію Криму, що сколихнули усю європейську спільноту, сьогоденний сценарій був досить очікуваним розвитком подій. Європейці розуміли, що російське вторгнення тягнучиме за собою загрозу для безпеки всього європейського континенту [10]. Так за результатами загальноєвропейського опитування, проведеного Європейською радою з міжнародних відносин наприкінці січня 2022 року, бачимо, що серед європейців існує дивовижний консенсус щодо можливої кризи. Європейці на півночі, півдні, сході та заході погоджуються, що росія, ймовірно, вторгнеться в Україну в 2022 році. Також вони переконані, що європейські країни зобов'язані захищати Україну, адже ця проблема є загальноєвропейською. Отже, президенту росії В. Путіну вдалося таки поставити під сумнів питання європейського порядку безпеки. Якщо на момент опитування (січень 2022 року) загроза війни була лише примарною, то через доволі короткий проміжок часу, а саме з 24 лютого це стало реальністю [7].

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Європейський Союз продемонстрував єдність і рішучість у своїй відповіді. Як зазначила Кризова група у своїй останній заяві, ЄС разом з іншими західними союзниками допомагає Укра-

їні протистояти вторгненню, водночас зберігаючи при цьому відкритість до діалогу та зменшуючи, наскільки це можливо, ризики прямого зіткнення з Москвою. Підтримка зусиль, спрямованих на припинення кровопролиття в Україні, та протидію загрозі, яку війна становить для європейської безпеки в цілому – згідно з описом Кризової групи – має залишатися першочерговим пріоритетом ЄС. Війна також прискорює зміни у зовнішній політиці ЄС, оскільки Брюссель змушений пристосовуватися до нових геополітичних реалій [13]. Вторгнення Росії на територію суверенної європейської держави змушує співтовариство переглянути свій підхід до здійснення безпекової політики в регіоні.

Війна в Україні стала причиною розмороження ще одного конфлікту, на цей раз у сусідній Молдові, на території Придністров'я. З 5 травня 2022 року у республіці сталася низка інцидентів, всього за три дні були зафіксовані вибухи біля Тираспольського міністерства безпеки, знищення двох радіопередавачів, «атака» на військову частину та ймовірні обстріли поблизу складів російської зброї. На думку української військової розвідки, це провокації Кремля, спрямовані на втягнення Придністров'я у війну. Якщо говорити про мотив Росії у здійсненні цих провокацій, то план полягає у наступному: Придністров'я буде втягнуто в конфлікт, щоб відкрити ще один фронт у війні з Україною. Західний світ також стурбований тим, що Росія може захотіти використати Придністров'я для нападу на Молдову. Але спочатку путінські війська повинні були б повністю відрізати Україну від Чорного моря. Це одна з причин, чому Кремль зосередився на реалізації варіанту завоювання південної частини України, адже з іншого боку, це додатково створило б сухопутне сполучення з Кримом. Якщо росіяни досягнуть цієї мети, вони можуть захотіти з'єднати південь із Придністров'ям, забезпечивши собі простір для подальшої агресії [15]. Такий крок став би серйозною загрозою для безпеки в регіоні, адже тоді вже дві країни, які претендують на асоційоване членство в ЄС знаходилися б у стані війни. Також це у свою чергу би продовжило війну у самій Україні, та змогло б привести до її переходу в затяжну пасивну фазу.

Важко недооцінити ті зусилля, які зробили ЄС та його країни-члени у відповідь на російську агресію. Відомий раніше повільним, несміливим прийняттям зовнішньополітичних рішень, яким часто перешкоджали громіздкі процедури та внутрішній розкол, блок, що складається з 27 членів, швидко відреагував, почавши з введення проти Москви жорстких санкцій у своїй історії та спрямування прямої військової допомоги Києву [13].

На тлі війни, що кожного дня набуває все більших обертів, ЄС довелося перестрибнути через себе, здійснивши низку рішучих кроків, які б раніше

отримали опір із різних боків. Серед них – рішення ЄС про фінансування постачання летальної зброї, яке вперше застосовано до третьої країни; посилення своєї оборонної співпраці в умовах нового сприйняття загрози; готовність надати членство в ЄС для східного блоку сусідів; приведення вперше у дію Директиви про тимчасовий захист від 2001 року, яка надає українським біженцям тимчасове проживання [13].

У таких складних умовах не можна залишити непоміченим прийняття 21 березня 2022 року Стратегічного компасу для забезпечення безпеки в ЄС, ідея якого з'явилася досить давно. Частково стратегія, частково план дій, цей документ надає спільний аналіз загроз і ширший напрямок для безпекової та оборонної діяльності блоку до 2030 року. Він містить доволі таки новітні фундаментальні положення для зміцнення безпеки у регіоні. Тут йдеться про створення Сил швидкого реагування ЄС, загальною кількістю 5000 одиниць особового складу; передбачається здійснення низки військових навчань на суші та в морі; посилення військової мобільності, військових та цивільних місій СПБО. Більше того, у Стратегічному компасі йдеться й про посилення заходів безпеки у кіберпросторі, що на даний момент є доволі серйозною проблемою, адже всесвітня мережа перебуває під досить слабким контролем. ЄС має бути здатною до захисту своїх громадян, а також бути готовою зробити вклад у міжнародний мир та безпеку [1]. За останні два десятиліття СПБО досягла значного прогресу. У той час як на початку ЄПБО це було чимось новим, нікому невідомим, то сьогодні це вже розбудована повноцінна система. Союз запровадив механізми співробітництва у сфері захисту правди та свободи слова, що здавалося неможливим лише кілька років тому.

ЄС також розглядає безпеку та оборону не лише в контексті військової сфери, а також розробляє інструменти для ефективного реагування на гібридні виклики. Союз зрозумів важливість скоординованої мобілізації всіх його інструментів, тому він розширив партнерство з ключовими міжнародними організаціями та країнами, що мають спільні з ним інтереси. ЄС також довів свою спроможність розгортати військові, цивільні місії та операції в сферах, що становлять ключовий стратегічний інтерес для організації [12, с.121]. Але також потрібно прийняти ті виклики та можливості, які стоять на шляху Союзу в найближчі роки. Одним з таких питань є необхідність підтримки узгодженості оборонної політики ЄС, оскільки держави-члени вже почали встановлювати різні пріоритети, що веде за собою значну втрату ресурсів та зусиль і, зрештою, заплутаність [5].

Іншим ключовим викликом буде підтримання оперативної взаємодії через СПБО у захисті інтересів безпеки ЄС. Сучасна «схема» місій та опера-

цій цієї політики є міцним фундаментом. Постійна допомога державам-членам шляхом надання їм достатніх ресурсів та узгодження відповідних мандатів залишається важливою складовою для їх процвітання, а також підвищать довіру до ЄС як справді міжнародного суб'єкта безпеки.

Внутрішня напруженість та суперечки, що існували при зародженні СПБО, не закінчилися і досі. Вони продовжують гальмувати розвиток цієї політики. Між країнами-членами ЄС все ще існують розбіжності щодо рівня амбіцій у галузі спільної оборонної політики. Усунення цих відмінностей вимагатиме подальшого розвитку того, що ми зараз називаємо «загальною стратегічною культурою». Наразі під назвою «Стратегічний компас» у Раді розпочалася рефлексія, на рахунок кращого розуміння потреб оборони на рівні ЄС. Це складне завдання, яке включає, але водночас виходить за рамки кризового управління СПБО, або те, що в минулому визначали як «рівень амбіцій щодо СПБО». «Стратегічний компас» також охоплює потреби національної оборони та оборонні зусилля, спрямовані на інші вектори, такі як НАТО [14].

Перша версія Стратегічного компаса, представлена Боррелем у листопаді минулого року, включала оцінку загроз, яка була новою за стандартами ЄС. У цій версії росію вже сприймали як загрозу та ревізійніську силу, особливо сусідні з росією країни-члени ЄС: країни Балтії та Польщі, а також країни Північної Європи та деякі країни Центральної Європи, такі як Чеська Республіка. Однак у новій версії документу російська загроза згадується поряд з нестабільністю в Африці, Афганістані, Північній Африці та на Близькому Сході. У старій його версії не було відчуття терміновості чи ієрархії загроз у російському контексті [9].

Послання було таким: так, стратегічне середовище ЄС погіршилося, і так, за росією слід стежити, але ЄС також має інші важливі сфери, на які слід звернути увагу. Практичні заходи, які почали впроваджувати, не означали, що європейці повинні зосередитися насамперед на російській загрозі. Найважливішим матеріальним заходом, запропонованим Компасом, було створення Європейських сил швидкого реагування, які залишалися його основою в усіх версіях документа. Нові сили мають нараховувати 5 тис. війська (як було сказано раніше) і складаються із сухопутних, повітряних і морських сил. Сценарій, який надихнув ідею створення можливості швидкого розгортання таких сил, полягав не в загрозі російського вторгнення, а в афганській кризі та очевидній неспроможності ЄС забезпечити швидко й організовану евакуацію з Кабула влітку 2021 року. Тому нові сили задумувалися як інструмент для виконання експедиційних завдань афганського типу, а не як засіб стримування російської агресії [9].

Остання версія документа, прийнята після вторгнення росії в Україну, суттєво змінила мову та змінила пріоритети. Найважливішим є те, що вона поставила російську загрозу в центр проблем безпеки ЄС. У новому проекті зазначено, що «повернення до війни в Європі, а також великі геополітичні зміни ставлять під сумнів нашу здатність просувати своє бачення та захищати наші інтереси». У документі також чітко зазначено, що ЄС має намір «продовжувати підтримувати Україну перед обличчям військової агресії росії, демонструючи безпрецедентну рішучість відновити мир у Європі разом із нашими союзниками та партнерами» [3].

Таким чином, мова оновленого документа суттєво відрізняється від першого проекту. Компас чітко стверджує, що ЄС загрожує небезпека насамперед з боку росії і що він повинен більш ефективно захищатися від цієї загрози. Проте, незважаючи на те, що мова зараз помітно відрізняється, практичні кроки залишилися майже незмінними. Головною метою Компаса залишається створення сил швидкого розгортання, які не можна вважати життєздатним заходом захисту. Новий проект, однак, робить певний акцент на захисті європейської території, що є чимось новим для ЄС.

Остання версія «Компаса» говорить про те, що оборонні амбіції ЄС будуть зростати. Компас вимагає збільшити витрати на оборону та військову модернізацію. Крім того, документ розширює визначення оборони, чітко посилаючись на критичну інфраструктуру та закликаючи держави-члени переглянути подвійну корисність інфраструктури, щоб її можна було легко адаптувати до військових цілей [3].

Насамкінець стратегія наголошує на продовженні поставок військової допомоги Україні та оголошує, що кошти в рамках Європейського фонду миру будуть виділені на фінансування доставки зброї до цієї країни. Схоже, війна в Україні сприяла концентрації та посиленню оборонних амбіцій ЄС. Звісно, залишається побачити, чи нова, жорсткіша версія «Компаса» сигналізує про реальні стратегічні зміни в ЄС і чи будуть впроваджені конкретні рішення та розвиток військового потенціалу, який також може бути використаний для стримування.

Щодо майбутнього СПБО, то у 2017 року Європейська комісія ухвалила документ, у якому було чітко визначено три сценарії її розвитку до 2025 року. Серед них:

- співпраця на добровільній основі та прийняття тимчасових рішень,
- розподіл завдань, які будуть пов'язані з більшою фінансовою та оперативною солідарністю в галузі оборони,
- спільна оборона і безпека на основі повної реалізації статті 42 договору ЄС [4].

Найамбітнішим із трьох сценаріїв, представлених у документі, є поступове визначення оборон-

ної політики ЄС, що приведе до створення спільної оборони відповідно до ст. 42 договору ЄС. Внесок глав держав і урядів у дебати на рахунок майбутнього Європи наразі показує, що існує загальна згода, щодо спільної реакції держав-членів ЄС на нестабільність і непередбачуваність, які характеризують нинішню світову ситуацію. Як наслідок, більшість глав держав і урядів висловили свою підтримку нинішнім зусиллям щодо покращення безпеки та оборони ЄС для забезпечення стабільності та добробуту громадян Союзу. Деякі з радикальних прибічників справжнього Європейського оборонного союзу навіть говорили про довгострокове створення армії ЄС, яка доповнювала б НАТО [8].

В найближчі роки планується активізація діяльності Європейського оборонного фонду, і очікується, що Фонд досягне повної спроможності для координації, доповнення та посилення національних інвестицій у оборонні дослідження, розробку прототипів та закупівлю військового обладнання та технологій. Інвестиції з бюджету до цього фонду, безсумнівно, стануть кроком до побудови справжнього Європейського оборонного союзу. Згідно з угодою між державами-членами, 35% витрат на обладнання буде використано на спільні проекти. Такі фінансові правила будуть стимулювати подальшу співпрацю між державами-членами. Як національні збройні сили, так і приватні дослідницькі компанії та центри отримають користь від Європейського оборонного фонду. Постійне структурне співробітництво також зміцнить співпрацю не лише через спільну політику, а й шляхом об'єднання ресурсів та сприяння підвищенню ефективності витрат на мир і безпеку [8].

У сфері місії СПБО, потенціал для покращення управління кризовими ситуаціями в ЄС має домовленість держав-членів збільшити внески та посилити спроможність Союзу розгорнути цивільні місії з кризового управління в рамках нового цивільного виміру СПБО. На додаток до ініціатив, які вже були започатковані, є значний простір для подальших дій ЄС у сфері безпеки та оборони на основі положень Лісабонського договору. Наприкінці 2017 року Європейський парламент закликав віце-президента розробити Білу книгу ЄС з безпеки та оборони на основі Глобальної стратегії Євросоюзу. Більше того, парламент також запропонував оцінити можливість створення в Комісії Генерального директорату з оборони.

Що стосується парламентського контролю, то Європейський парламент також закликав підкомітет з безпеки і оборони до трансформації у повноцінний парламентський комітет, що збільшує потенційну кількість звітів з власної ініціативи у сфері безпеки та оборони та дасть їй можливість звернутися до конференції Президентів з доповідями та доповідачами, а також прийняти і доповісти безпосередньо на пленарному засіданні. Крім того,

запропоноване президентом Комісії Ж.С. Юнкером, у своїй промові про стан Союзу 2018 року, підвищення рівня голосування кваліфікованою більшістю, для охоплення сфер СПБО, таких як режими санкцій та рішення щодо цивільних місій СПБО, може мати велике значення для майбутньої політики безпеки та оборони ЄС [8].

Висновки. Отже, такі загрози як: пандемія; війна в Україні; розмороження старих конфліктів, зокрема у Придністров'ї – запустили значні зміни, які, ймовірно, залишаться фундаментом для майбутньої оборонної ролі ЄС і, можливо, навіть поступово підвищать здатність ЄС втручатися як військовий гравець у симбіозі з НАТО, давня амбіція, яка поки що значною мірою залишається простим прагненням. Це може посилити тенденцію в Європі приділяти більшу увагу до застосування жорсткої сили, чого деякі європейські лідери, включаючи Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки Жозепа Борреля та президента Франції Еммануеля Макрона, прагнули певний час.

ЄС все ще може активно сприяти формуванню двадцять першого століття та забезпечити те, щоб найважливіший внесок у людство – демократія, основні свободи та права людини – залишався в центрі майбутнього міжнародного порядку. Бачимо, що війна в Україні сприяла концентрації та підвищенню рівня оборонних амбіцій Європейського Союзу. Вперше за всю історію Союз був таким одностайним та рішучим у своїх заявах та рішеннях. Надалі потрібно працювати над тим, щоб підтримувати таку згуртованість. Звісно, що політика безпеки і оборони не є досконалою, до того ж постійно доводиться пристосовуватися до сучасних умов та еволюціонувати разом з історією.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник О. Нова модель безпеки в Європі: чим допоможе Україні стратегія "компас". 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/nova-model-bezpeky-v-yevropi-chym-dopomozhe-ukraini-strategiia-kompas>.
2. Ярмоленко О. 29 років тому Росія змусила Молдову заморозити війну у Придністров'ї. 2021. URL: <https://babel.ua/texts/67542-29-rokiv-tomu-rosiya-zmusila-moldovu-zamoroziti-viynu-u-pridnistrov-ji-vidtodi-kishiniv-zhive-z-okupovanoyu-teritoriyeyu-pidtrimuye-z-neyu-ekonomichni-ta-socialni-zv-yazki-a-pochalosya-vse-cherez-movu>.
3. A Strategic Compass for Security and Defence. 2022. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>.
4. Co dalej z unijną polityką bezpieczeństwa i obrony?. 2019. URL: https://europapnews-pap-pl.translate.google.co-dalej-z-unijna-polityka-bezpieczenstwa-i-obrony?_x_tr_sl=pl&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc.
5. Common European Security and Defence Policy (CSDP). 2020. URL: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/common-european-security-and-defence-policy-csdp/>.

6. Czaja J. Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony UE. Zmiana szyldu czy nowa odsłona?. 2020. URL: <http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/sanjose.pdf>.

7. Liszkowska D. Unia Europejska. Genez. Funkcjonowanie. Wyzwania. Wrocław: Exante, 2017. – 124 s.

8. Pichowicz M. Analiza obecnego stanu Integracji Europejskiej a możliwe kierunki rozwoju wspólnoty. Włocławek: Wydawnictwo państwowej wyższej szkoły zawodowej we Włocławku, 2008. – С. 404–419.

9. Rosamond B. Theories of European Integration. New York: Palgrave Macmillan, 2000. 226 с.

10. Słomczyńska I., Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony. Uwarunkowania – struktury – funkcjonowanie, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin: UMCS, 2007. с. 403.

11. Stankiewicz W. Proces integracji Ukrainy z Unią Europejską. 2013. №2. С. 29–53.

12. Waltz K. Intimations of Multipolarity / Kenneth Waltz // The New World Order. Contrasting Theories / Kenneth Waltz. New York: Palgrave Macmillan, 2000. С. 1–18.

13. Wojna w Ukrainie: Posłowie przedstawiają swoją wizję przyszłego bezpieczeństwa Europy. 2022. URL: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2022/3/press_release/20220304IPR24788/20220304IPR24788_pl.pdf.

14. Zaborowski M. Co nowego w Kompasie Strategicznym. 2022. URL: <https://publica.pl/teksty/co-nowego-w-kompasie-strategicznym-69640.html>.

15. Zbigniew M. Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei). Białystok: Temida 2, 2001. 617 с.

16. Zygiel A. Kolejne wybuchy w nieuznawanym Naddniestrzu, nieopodal granicy z Ukrainą. 2022. URL: https://www.rmf24.pl/raporty/raport-wojna-z-rosja/news-kolejne-wybuchy-w-nieuznawanym-naddniestrzu-nieopodal-granic,nld,6009169#crp_state=1

REFERENCES:

1. Melnyk O. (2022) Nova model bezpeky v Yevropi: chym dopomozhe Ukraini stratehiya „kompas” [New model of defence in Europe: how will the compass strategy help Ukraine]. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/nova-model-bezpeky-v-yevropi-chym-dopomozhe-ukraini-strategiia-kompas>. [in Ukrainian]
2. Yarmolenko (2021) O. 29 rokiv tomu Rosiia zmusyla Moldovu zamorozty viynu u Prydnistrov'i [29 years ago, Russia forced Moldova to freeze the war in Transnistria]. URL: <https://babel.ua/texts/67542-29-rokiv-tomu-rosiya-zmusila-moldovu-zamoroziti-viynu-u-pridnistrov-ji-vidtodi-kishiniv-zhive-z-okupovanoyu-teritoriyeyu-pidtrimuye-z-neyu-ekonomichni-ta-socialni-zv-yazki-a-pochalosya-vse-cherez-movu>. [in Ukrainian]
3. A Strategic Compass for Security and Defence. 2022. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>. [in English]
4. Co dalej z unijną polityką bezpieczeństwa i obrony?. 2019. URL: https://europapnews-pap-pl.translate.google.co-dalej-z-unijna-polityka-bezpieczenstwa-i-obrony?_x_tr_sl=pl&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc. [in English]
5. Common European Security and Defence Policy (CSDP). 2020. URL: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/common-european-security-and-defence-policy-csdp/>. [in English]

6. Czaja J. (2020) Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony UE. Zmiana szyldu czy nowa odsłona?. URL: <http://www.nato.int/acad/fellow/97-99/sanjose.pdf>. [in Polish]
7. Liszkowska D. (2017) Unia Europejska. Geneza. Funkcjonowanie. Wyzwania. Wrocław: Exante. [in Polish]
8. Pichowicz M. (2008) Analiza obecnego stanu Integracji Europejskiej a możliwe kierunki rozwoju wspólnoty. Włocławek: Wydawnictwo państwowej wyższej szkoły zawodowej we Włocławku. [in Polish]
9. Rosamond B. (2000) Theories of European Integration. New York: Palgrave Macmillan. [in English]
10. Słomczyńska I. (2007) Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony. Uwarunkowania – struktury – funkcjonowanie, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin: UMCS. [in Polish]
11. Stankiewicz W. (2013) Proces integracji Ukrainy z Unią Europejską, no. 2. pp. 29–53. [in Polish]
12. Waltz K. (2000) Intimations of Multipolarity. The New World Order. Contrasting Theories. New York: Palgrave Macmillan. [in English]
13. Wojna w Ukrainie: Posłowie przedstawiają swoją wizję przyszłego bezpieczeństwa Europy. 2022. URL: https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2022/3/press_release/20220304IPR24788/20220304IPR24788_pl.pdf. [in Polish]
14. Zaborowski M. (2022) Co nowego w Kompasie Strategicznym. URL: <https://publica.pl/teksty/co-nowego-w-kompasie-strategicznym-69640.html>. [in Polish]
15. Zbigniew M. (2001) Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei). Białystok: Temida 2, 617 c. [in Polish]
16. Zygiel A. (2022) Kolejne wybuchy w nieuznawanym Naddniestrzu, nieopodal granicy z Ukrainą. URL: https://www.rmf24.pl/raporty/raport-wojna-z-rosja/news-kolejne-wybuchy-w-nieuznawanym-naddniestrzu-nieopodal-granic,nId,6009169#crp_state=1 [in Polish]

Common security and defense policy of the EU at the present stage: main prospects and threats

Zavada Yaryna Ihorivna

PhD in Political Science,
Assistant at the Department of Political
Science and International Relations
Lviv Polytechnic National University
Stepan Bandera str., 12, Lviv, Ukraine

Sino I. A.

4th year Student
Lviv Polytechnic National University
Stepan Bandera str., 12, Lviv, Ukraine

Considering the challenges faced by the EU in 2022 and the prospects for overcoming these threats, it becomes increasingly important to study the activities of the EU to overcome such peace and security challenges as the COVID-19 pandemic, hybrid threats from Russia, the war in Ukraine and the thawing of the conflict in Transnistria. Despite the fact that the EU has powerful mechanisms to deal with certain problems, it should be understood that some of them are quite complex and often unpredictable. Therefore, the EU, like any other international actor, is forced to look for a solution and a decent response to such threats as soon as they occur. The purpose of the article is to analyze the main prospects and dangers of the Common Security and Defense Policy of the EU in the 21st century. The following research methods were used: historical; comparative; systemic; structural and functional, analysis, and synthesis.

The main challenges and threats of the CSDP were analyzed, based on which it can be said that Covid-19 was a completely new phenomenon for all of humanity as a whole, and completely changed the way of life of both ordinary citizens and state governments. The pandemic caused massive economic crises, instability in the regions, ecological disaster due to high mortality, and many other negative phenomena. But it pointed out all the shortcomings in the work of the CSDP structures and what needs to be done more to be ready for various crises. It was determined that war in one of the countries of Europe, in particular in Ukraine, poses a threat to the peace and security of the entire region, and it is precise as a result of such a negative phenomenon that the EU member states have become unanimous and decisive in their decisions and statements.

It has been established that there are two ways regarding the prospects and scenarios for the development of the CSDP: the first, according to which the policy evolves, new tools for countering hybrid challenges are developed, funding increases, and cooperation on the part of member states increases; and the second, less optimistic, according to which all the quarrels and misunderstandings between the participating countries will create a split within the EU itself, and will entail a number of negative consequences, the continuation of which will cause that the idea of the CSDP will become unfit for functioning.

Key words: international security, threats, CSDP, European Union, Ukraine, pandemic.